

STVARANJE DVOJNIKA

O prevođenju
poljske
književnosti

PREMIJERA FILMA

W numerze:

- Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
- Premiera filmu *Stvaranje dvojnika*
- Biblioteka PTK 2013-2023. Rekomendacje
- Twórczość Marzeny Kossowskiej-Peričić

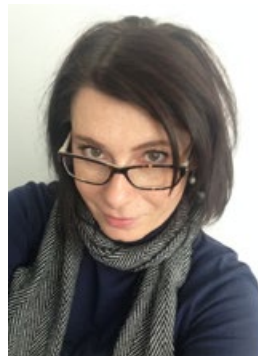
W obiektywie

Studenci I roku polonistyki Wydziału Filozoficznego w Zagrzebiu na spotkaniu w PTK. Na zdjęciach jest też obecny pies Luis - maskotka PTK, który szczególnie dba o wesołą atmosferę. Fot. K. Kwiatkowska.

Drodzy Kopernikanie!

Zdecydowanie najważniejszym wydarzeniem tego kwartału była promocja i pokaz filmu *Stavarnje dvojnika*, który dotyczył pracy wybitnych chorwackich tłumaczy literatury polskiej, czyli prof. Dalibora Blažiny, Mladena Marticia, Emilia Nuicia, Pera Mioča i Adriana Cvitanovicia. W planach jest druga część filmu, gdyż dobrych i zasłużonych tłumaczy w Chorwacji nie brakuje. Polska literatura ma się dobrze tu na południu Europy.

Po raz kolejny mogliśmy otworzyć drzwi naszej siedziby dla WOŚP-u. Dziękujemy Agnieszce Rutkowskiej i Slavenowi Kale za organizację finału, zapał i energię, która łączy ludzi, pozwala pokonać bariery i przeciwności oraz za wielkie serce. Dziękujemy wszystkim wolontariuszom i darczyńcom. Razem możemy wszystko!

Nasza biblioteka ma już 10 lat, ale jej księgozbiór rozrósł się niesłychanie, na kształt kopernikańskiej galaktyki. Prac bibliotecznych jest dużo i stopniowo wpisujemy nowe nabytki do katalogu. Jest z czego wybierać, dużo „gorących tytułów”, autorów, którzy zdobyli uznanie polskich czytelników. Słowem jesteśmy na bieżąco. W tym numerze znajdziecie kilka rekomendacji od naszej przewodniczącej Jolanty Sychowskiej Kavedžija, która również pełni funkcję naczelnego bibliotekarza w PTK. Zapraszamy do czytania, bo jak napisał poeta Józef Czechowicz: *Kto czyta – żyje wielokrotnie, kto zaś z książkami obcować nie chce, na jeden żywot jest skazany.*

Redaktor Naczelna
Małgorzata Vražić

<http://www.wspolnotapolska.org.pl>

Sfinansowano ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023.

Financira Ured premijera u sklopu natječaja Poljska i Poljaci u inozemstvu 2023.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Publikacija izražava samo stavove autora/autora i ne može se identificirati sa službenim stajalištem Ureda premijera.

Projekt je sufinansiran sredstvima iz Državnog proračuna putem Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Kronika wydarzeń

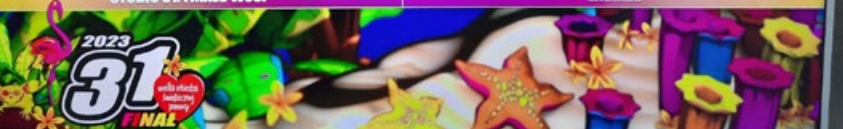
Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy

W dniu 29 stycznia 2023 r. po raz 31 odbył się Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. I tym razem do akcji włączyła się Polonia w Chorwacji. W tym roku zbieraliśmy na walkę z sepsą i pobiliśmy ubiegłoroczne rekordy. W sumie uzbieraliśmy 33 024,12 zł (7 012,72 euro).

Finale Velikog orkestra blagdanske pomoći

Dana 29. siječnja 2023. godine, po 31. put održano je Finale Velikog orkestra blagdanske pomoći. I ove godine uključili su se Poljaci u Hrvatskoj. U ovoj godini sakupljala su se sredstva za borbu protiv sepse te su oboreni prošlogodišnji rekordi. Ukupno smo sakupili 33 024,12 zł (7 012,72 eura).

Zdjęcie z archiwum WOŚP w Chorwacji.

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Co roku 21 lutego uczniowie Polskiej Szkoły w Zagrzebiu wraz z uczniami innych mniejszości narodowych świętują Dzień Języka Ojczystego. Wiersz *Na straganie* Jana Brzechwy rozbrzmiał w murach Českiej Besedy.

Međunarodni dan materinskoga jezika

Svake godine 21. siječnja učenici Poljske škole u Zagrebu zajedno s učenicima drugih nacionalnih manjina obilježavaju Dan materinskoga jezika. Pjesma Jana Brzechwe *Na straganie* zaorila je unutar zidina Česke besede.

Fot. z archiwum Polskiej Szkoły.

Kawa czy herbata?

Kawa czy herbata? Polacy są narodem herbarczy, chociaż oczywiście lubią też pić kawę. W styczniu 2023 r., w ramach lektoratu prowadzonego przez dr Małgorzatę Vražić odbyły się zajęcia „Przy samowarze“, podczas których studenci mogli spróbować takiej herbaty, jaką się piło w Polsce przed 100 laty, ale i przed 50. Herbata pita ze szklanek z koszyczkami inaczej smakuje.

Samowar w wersji z XXI w.

Čaj ili kava?

Čaj ili kava? Poljaci su narod čajoljubaca, iako naravno vole piti i kavu. Na lektoratu u siječnju 2023. godine dr. sc. Małgorzata Vražić je održala lekciju „Uz samovar“ na kojoj su studenti mogli kušati čaj kakav se pio prije 100 godina (ali i 50), u Poljskoj. Čaj ima drugačiji okus kada se pije iz staklene šalice u košarici.

Kiedyś dodawano do herbaty cząber, niektórzy robią to do dziś.

Herbata w szklance z koszyczkiem.

Fot. J. Radojčić.

Walne Zgromadzenie

Walne Zgromadzenie odbyło się dnia 22 lutego 2023 r. Według porządku obrad przewodnicząca Jolanta Sychowska Kavedžija – obecna online z powodu choroby – opowiedziała o działalności za 2022 r. Po finansowym sprawozdaniu sekretarza Beaty Winnickiej Bożanović i Rady Nadzorczej przystąpiono do głównego punktu spotkania, czyli wyboru kandydata na Przedstawiciela Polskiej Mniejszości Narodowej Miasta Zagrzebia i jego zastępcy. Jednogłośnie jako jedyny zgłoszony kandydat, został wybrany Slaven Kale, a jako jego zastępczyni Magdalena Najbar-Agičić. Wybory odbędą się w pierwszą niedzielę maja. Następnym punktem spotkania były plany na 2023 r., które przedstawiła zebranym przewodnicząca.

Godišnja skupština

Godišnja skupština održana je 22. veljače 2023. godine. Prema dnevnom redu predsjednica Jolanta Sychowska Kavedžija – prisutna online zbog bolesti – govorila je djelatnostima protekle 2022. godine. Nakon financijskog izvještaja tajnice Beate Winnicki Božanović i nadzornog odbora pristupilo se glavnoj točki sastanka – izboru kandidata za predstavnika poljske nacionalne manjine grada Zagreba i njegovog zamjenika. Jednoglasno je izabran jedini prijavljeni kandidat Slaven Kale, a za njegovu zamjenicu Magdalena Najbar-Agičić. Izbori će se održati prve nedjelje u svibnju. Na sljedećoj točki dnevnog reda predsjedavajuća je prikazala planove za 2023. godinu.

Fot. NIP.

Zawody narciarskie na Sljemenu

W dniu 26 lutego odbyły się po raz siódmy zawody narciarskie mniejszości narodowych na Sljemenu. W tym roku była to prawdziwa przygoda, ponieważ prawdziwego śniegu nie zabrakło.

Skijaško natjecanje na Sljemenu

Dana 26. veljače sedmi put se održalo skijaško natjecanje nacionalnih manjina na Sljemenu. Ove godine je to bila prava dogodovština jer nije nedostajalo pravog snijega.

Dyktando polonistyczne

W dniach od 27 lutego do 3 marca 2023 r. trwało *Dyktando polonistyczne* zorganizowane przez lektorki języka polskiego Kamilę Kwiatkowską, Małgorzatę Vražić i Ivanę Maslač. Nagrody ufundowała Ambasada RP w Zagrzebiu. Na wręczenie nagród w dniu 20 marca przybyła Pani Konsul RP Emilia Bala oraz prof. Đurđica Čilić.

Polonistički diktat

Lektorice poljskog jezika Kamila Kwiatkowska, Małgorzata Vražić i Ivana Maslač organizirale su „Polonistički diktat“, koji je trajao od 27. veljače do 3. ožujka 2023. godine. Nagrade je osiguralo Veleposlanstvo RP u Zagrebu. Na svečanosti uručivanja nagrada prisustvovala je konzulica RP Emilia Bala i profesorica Đurđica Čilić.

**Dyktando
polonistyczne**

Zagreb, 27 II - 03 III 2023 r.

Organizator:
Katedra Języka Polskiego i Literatury
Fundator Nagród:
Ambasada RP w Zagrzebiu

 Veleposlanstvo
Republike Poljske
u Zagrebu

 Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

 NAWA
NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

Premiera filmu *Stvaranje dvojnika*

Premiera odbyła się 1 marca 2023 r. w siedzibie Towarzystwa. Film ma charakter dokumentalny, mówi o doświadczeniach chorwackich tłumaczy literatury polskiej na język chorwacki. W pierwszej części filmu brało udział pięciu tłumaczy: Dalibor Blažina, Mladen Martić, Pero Mioč, Emilio Nuić i Adrian Cvitanović. W planach jest część druga, którą, mamy nadzieję, uda się nam niedługo nakręcić. Film został umieszczony na kanale YouTube naszego Towarzystwa. Na premierze mieliśmy też okazję spotkać się i porozmawiać z niektórymi z tłumaczy. Rozmowy polsko-chorwackie trwały do 4 rano!

Premijera filma *Stvaranje dvojnika*

Premijera je održana 1. ožujka 2023. godine u sjedištu Udruge. Film je dokumentarnog karaktera te govori o iskustvu hrvatskih prevoditelja poljske književnosti na hrvatski jezik. U prvom dijelu filma pojavilo se pet prevoditelja: Dalibor Blažina, Mladen Martić, Pero Mioč, Emilio Nuić i Adrian Cvitanović. Nadamo se da ćemo ubrzo snimiti i planirani drugi dio filma. Film je stavljen i na YouTube kanal naše Udruge. Na premijeri smo imali priliku susresti se i porazgovarati s nekim od prevoditelja. Poljsko-hrvatski razgovori potrajali su do četiri ujutro!

Kronika wydarzeń

Fot. NIP.

Warsztaty wielkonocne na polonistyce i w PTK

27 marca studenci zagrzebskiej polonistyki wraz z lektorkami Kamilą Kwiatkowską i Małgorzatą Vrażić uczyli się, pod czujnym okiem Beaty Winnickiej Bożanović, tworzyć palemki wielkanocne tzw. wileńskie. Powstały prawdziwe dzieła sztuki. Jedne palmy były bardzo kolorowe, krzykliwe, obfite, a inne spokojniejsze o bardziej stonowanej palecie barw. Było wesoło i wiosennie. Drugie „palemkowanie”, przeznaczone przede wszystkim dla naszych członków i ich rodzin odbyło się w siedzibie w środę 29 marca, poprowadziła je, jak zwykle od lat, Beata Winnicka Bożanović – naczelną artystką PTK.

Uskrsne radionice na polonistici i u PTK

Dana 27. ožujka zagrebački studenti polonistike zajedno s lektoricama Kamilom Kwiatkowski i Małgorzatom Vražić naučili su kako se izrađuju uskrsne palme (tzv. vilniuske) pod budnim okom Beate Winnicki Božanović. Nastala su prava umjetnička djela. Neke palme su bile vrlo šarene, kričave, bogate, a druge mirnije, prigušenije palete boja. Bilo je veselo i u prolječnoj atmosferi. Druga radionica, namijenjena našim članovima i njihovim obiteljima, koju godinama vodi Beata Winnicka Božanović, glavna umjetnica PTK-a, održana je u našem sjedištu u srijedu, 29. ožujka.

S poljskog prevela Julia Radojčić

Palmy wykonane przez studentów polonistyki Wydziału Filozoficznego w Zagrzebiu.
Fot. M. Vrażić.

Kronika wydarzeń

Warsztaty wielkanocne na Wydziale Filozoficznym w Zagrzebiu, zorganizowane przez lektorki języka polskiego dzięki funduszom przekazanym przez konsul RP Emilę Bałę. Fot M. Vražić.

Warsztaty wielkanocne w PTK, zorganizowane z funduszy Ambasady RP w Republice Chorwacji.
Fot. NIP.

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Po peti put hrvatski Poljaci pomažu bolnicama u Poljskoj!

Poljaci u Hrvatskoj krajem 2022. i početkom 2023. godine po peti put pridružili su se najvećoj poljskoj humanitarnoj akciji, Velikom orkestru blagdanske pomoći (WOŚP), koja okuplja Poljake na cijelom svijetu. Ove godine cilj akcije bila je borba protiv sepse u bolnicama u Poljskoj.

Hrvatski ogranak poljske humanitarne zaklade ponovno je bio registriran pri Poljskoj kulturnoj udruzi „Mikolaj Kopernik“ u Zagrebu. I ove smo godine u sklopu akcije organizirali okupljanja Poljaka u Zagrebu (u spomenutoj poljskoj udruzi), Splitu (ispred slastičarnice Luka Ice Cream & Cakes), Zadru (u Zadružnoj pivovari Brlog) i Rijeci (u lounge baru Boonker).

U Rijeci je okupljene Poljake na turi po središtu tog primorskog bisera provela i upoznala s bogatom riječkom poviješću turistička vodičica Monika Mikołajska. Sudionici okupljanja u Zadru imali su priliku doznati sve o nastanku piva i to kroz razgledavanje lokalne zadružne pivovare. U Splitu se, kao i prošlih godina, akciji priključio Poljak Luka Klimczak, vlasnik najbolje splitske slastičarnice. Na zagrebačkom finalu, nakon nekoliko godina ograničenja zbog covida, ponovno smo pripremili uzbudljivu licitaciju različitih predmeta dobivenih kako od poljske zaklade, tako i od poljskih gradova i suradnika WOŚP-a. Licitaciju je vodila uvijek zabavna Agnieszka Rudkowska. Neočekivano se na licitaciji moglo osvojiti i razgledavanje tvornice Rimac automobili, zahvaljujući tamo zaposlenim Poljacima. Na zagrebačkom okupljanju bio je postavljen štand sa slasticama i predmetima vezanim uz Poljsku, a Monika Cegnar Jurjević oslikavala je nasmijana dječja lica. Uz to finalno zagrebačko okupljanje krajem siječnja, u Zagrebu su se sredstva za humanitarnu akciju prikupljala i na tradicionalnoj božićnoj svečanosti u Poljskoj školi u prosincu. Okupljanja su bila prilika za integraciju Poljaka, jer su na njih došli i oni koji inače nisu aktivni u poljskoj zajednici, ali i brojni studenti na studentskoj razmjeni u Hrvatskoj.

Veliki trud hrvatski ogranak WOŚP-a posvetio je i aktivnostima na internetu. Na platformi ZOOM u siječnju je organizirana on-line aukcija. Ponovno smo pokrenuli on-line škrabicu našeg ogranka. Zahvaljujući brojnim suradnicima i ljudima dobre volje, na najpopularnijem poljskom internetskom oglasniku Allegro objavili smo pregršt vrijednih ponuda (među ostalim, knjigu popularnog kulinarskog maga Roberta Makłowicza s potpisom, turistička razgledavanja brojnih hrvatskih gradova, noćenja na Pagu, u Splitu, Trogiru i Vodicama, tečaj ronjenja na Visu, dres hrvatskog nogometaša Lechije Gdanjsk Marija Maloče s potpisima ekipe...). Uz stranicu na Facebooku, koja je aktivna od naših početaka, ove smo godine pokrenuli stranicu na Instagramu.

Naš rad zapažen je i u Poljskoj: poljska televizija TVN24 prikazala je nekoliko kratkih filmova o nama, na dan velikog finala (29. siječnja) imali smo uživo uključenje u varšavski studio WOŚP-a, a priključili smo se i snimanju zajedničkog filma stranih ogranaka WOŚP-a „Voćni video“.

Ove smo godine prikupili 7 013,72 eura (33 024,12 zł), što je najviše dosad! Ukupno je zaklada WOŚP tijekom 31. finala akcije na cijelom svijetu skupila 243 259 387,25 zł, što je rekord svih vremena!

Hvala svima koji su potpomogli akciju, a posebno našim volonterima: Moniki, Agnieszki, Marti, Agnieszki, Ewi, Karolini, Sebastianu i Zuzanni. Jedan od oblika zahvale zaklade je veliki rock koncert, Pol'and'Rock, koji će se ove godine održati od 3. do 5. kolovoza u zračnoj luci Czaplinek-Broczyño u Poljskoj, na koji pozivamo sve ljubitelje poljske glazbe.

Već možemo najaviti iduće, 32. finale akcije i to 28. siječnja 2024. godine. Naše aktivnosti započet će već u prosincu ove godine. Budite ponovno s nama!

Slaven Kale

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Wszystkie zdjęcie z arch. WOŚP w Chorwacji.

Z okazji 10 rocznicy powstania biblioteki PTK rozpoczynamy cykl recenzji książek z naszego księgozbioru

W naszej bibliotece

Od 2013 r. w Polskim Towarzystwie Kulturalnym „M. Kopernik” działa biblioteka przeznaczona głównie dla naszych członków, którzy, wpisując się do PTK, automatycznie zyskują prawo korzystania z naszych zbiorów. Zapisać się i korzystać z biblioteki mogą również osoby spoza organizacji. Biblioteka liczy ok. 3000 egzemplarzy i są to przede wszystkim książki w języku polskim oraz literatura polska przetłumaczona na język chorwacki. W księgozbiore przeważają najnowsze wydania współczesnej literatury polskiej i obcej, jak również literatura popularno-naukowa oraz książki dla dzieci i młodzieży.

Aby ułatwić naszym czytelnikom wybór lektury, proponujemy w każdym kolejnym wydaniu czasopisma kilka tytułów. Zachęcamy do czytania i zapraszamy do naszej biblioteki.

Tamara Duda, *Córeczka*

Przełożył Marcin Gaczkowski

Wydawnictwo – Kolegium Europy Wschodniej

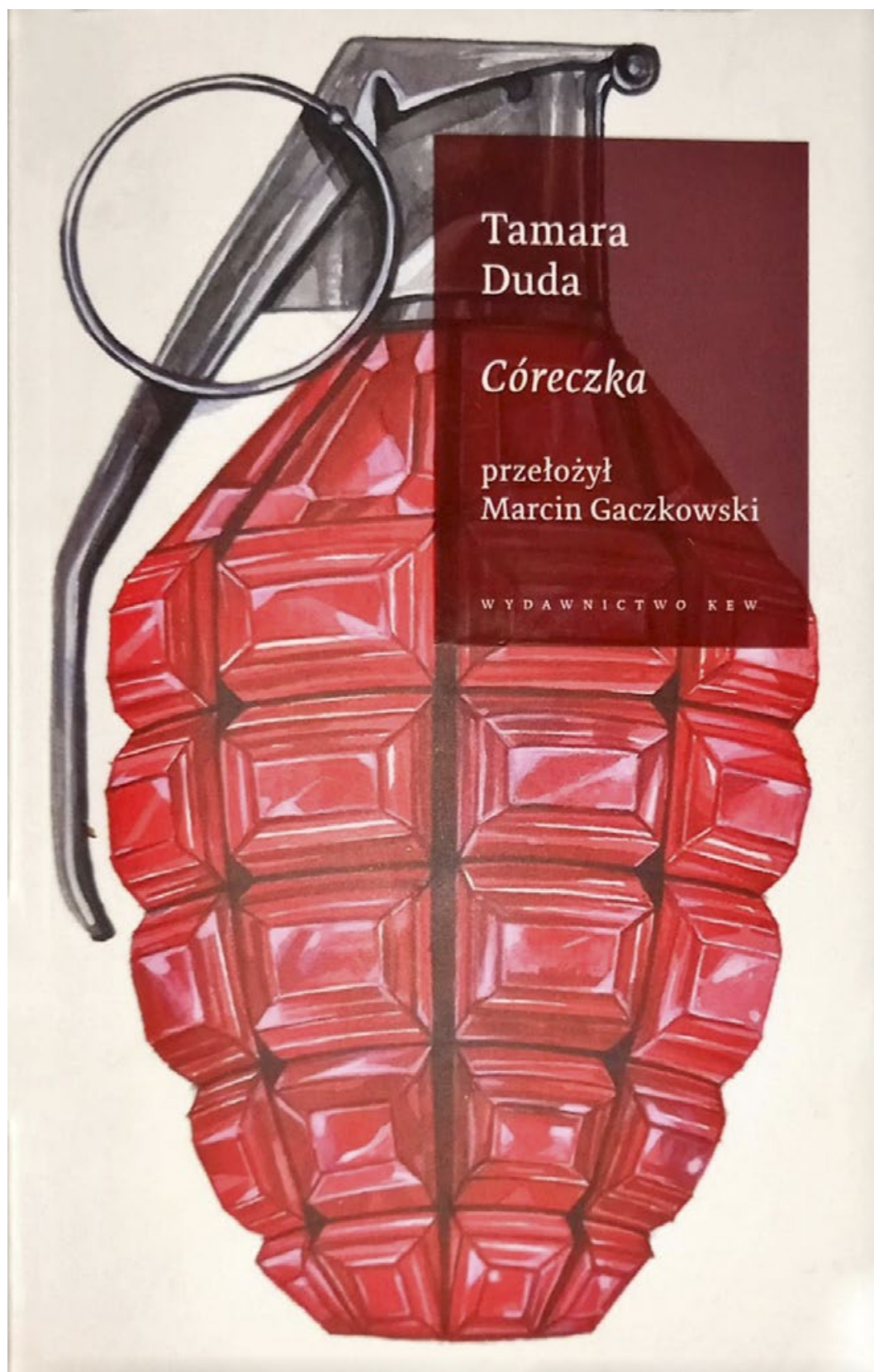
Wrocław – Wojnowice 2022

Wojna w Ukrainie sprawiła, że w ostatnich latach wzrosło zainteresowanie kulturą i tradycją naszych sąsiadów. W Polsce, ale nie tylko, ukazało się sporo tłumaczeń utworów ukraińskich pisarzy i pisarek, ale niektóre z nich okazały się prawdziwymi perełkami. Do tej kategorii niewątpliwie należy książka Tamary Dudy (ur. 1976) – ukraińskiej pisarki, dziennikarki i tłumaczki. Powieść *Córeczka* znalazła się wśród trzydziestu najważniejszych utworów prozatorskich niepodległej Ukrainy według Ukraińskiego Instytutu Książki i otrzymała w 2022 r. najważniejszą ukraińską nagrodę kulturalną im. Tarasa Szewczenki.

Córeczka to powieść wojenna, ale wypełniona inteligentnym humorem, napisana specyficznym dowcipnym językiem. Akcja rozgrywa się w Donbasie, którego atmosferę i realia autorka znakomicie opisała. Bohaterką książki jest młoda, inteligentna i przedsiębiorcza dziewczyna posiadająca niewątpliwie talent, zarówno artystyczny jak i organizacyjny, który w czasach pokoju pozwoliłby jej zrobić karierę. Wojna i rozwój wypadków w Doniecku sprawiły, że drobna dziewczyna, nazywana wcześniej Elfem, a później Córeczką, została partyzantką, szpiegiem i dywersantką. Donbas to miejsce „gdzie wszystko się zaczęło i wszystko znajdzie swój koniec, kiedy historia zatoczy kolejny krąg”. Największą tragedią Donbasu był fakt, że mieszkańcy nagle zaczęli mówić różnymi językami i żyć w równoległych rzeczywistościach i tak jak mówi bohaterka trzeba było zacząć od kwestii podstawowej: „Moje kochane chłopaki. Usiądźcie proszę, muszę wam zadać dwa ważne pytania. Pierwsze: kto reflektuje na kalmary? Mam całą miskę. I drugie. Będzie wojna. Po której stronie zamierzacie walczyć?”

W kolejnych rozdziałach poznajemy różne oblicza wojny, wciągające opowieści o losach cywilów, ratowaniu ludzi, dostarczaniu sprzętu i jedzenia partyzantom. Niezwykła bohaterka prowadzi nas przez ten straszliwy świat wojny dynamicznie, dowcipnie, łącząc realizm z elementami metafizyki. Akcja toczy się wartko. Tę książkę naprawdę warto przeczytać! Trudno będzie się Wam od niej oderwać.

Tamara
Duda

Córeczka

przełożył
Marcin Gaczkowski

WYDAWNICTWO KEW

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

MIKOŁAJ
KOPERNIK

Kacper Pobłocki, *Chamstwo*

Wydawnictwo Czarne

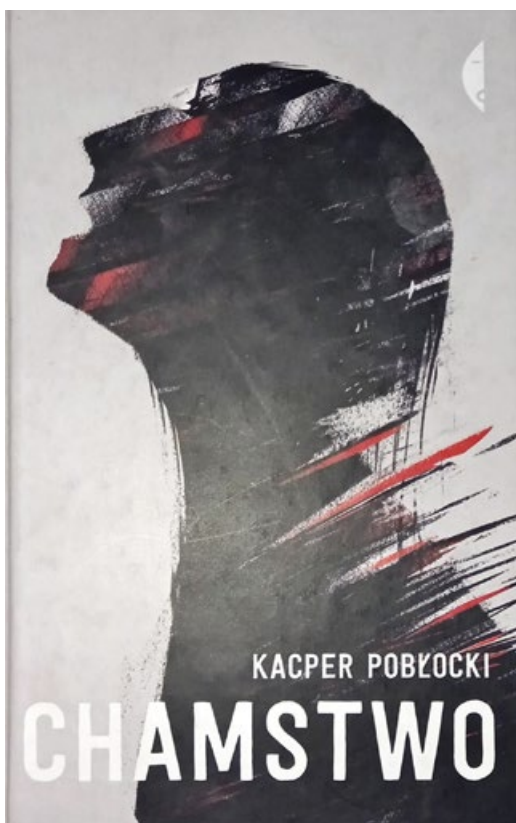
Wołowiec 2021

Miłośnikom historii i osobom odważnym, które nie boją się konfrontacji z tkwiącymi w nas głęboko mitami takimi, jak mit Polski szlacheckiej, gorąco polecam niezwykłą i wybitną, błyskotliwą książkę antropologa kultury Kacpra Pobłockiego pt. *Chamstwo*.

Często spotykaliśmy się ze stanowiskiem, że w absolutystycznej Europie Polska Rzeczpospolita szlachecka była oazą tolerancji i wolności. Pobłocki udowadnia, że tak napisana historia spycha na margines narracji historycznej większość społeczeństwa, chłopów pańszczyźnianych, którzy wbrew powszechnemu przekonaniu nie byli pokorną masą w świecie stworzonym przez możnych. Pobłocki redefiniuje podstawy naszej kultury i historii, kreśląc obraz chłopskiego niewolnictwa i wskazując na przemoc panów, ale i patriarchalną przemoc wobec kobiet. „Fundamentem porządku patriarchalnego w Polsce stał się z kolei mit o wrodzonej i nieuniknionej i oczywistej podrzędności kobiet”.

Autor, korzystając z warsztatu antropologa, śledzi w twórczości ludowej, w przyśpiewkach i przykłady w języku i zwyczajach, naśladowanie i stopniowanie przemocy, ślady, które dzisiaj często traktujemy jako tradycję ludową.

Dla mnie to niezwykła książka, która w dużej mierze zmieniła moje spojrzenie na historię Rzeczypospolitej szlacheckiej, a w każdym razie dokonała znacznego przewartościowania pewnych pojęć związanych z tożsamością kulturową. Ta przemilczana historia świata pańszczyzny napisana została z literacką i polemiczną pasją, nie trzeba się przez nią „przezierać”. W moim przekonaniu to jedna z najważniejszych książek ostatnich lat.

**Iwona Banach, *Głodnemu trup na myśli*
Wydawnictwo Dragon
Bielsko-Biała 2020**

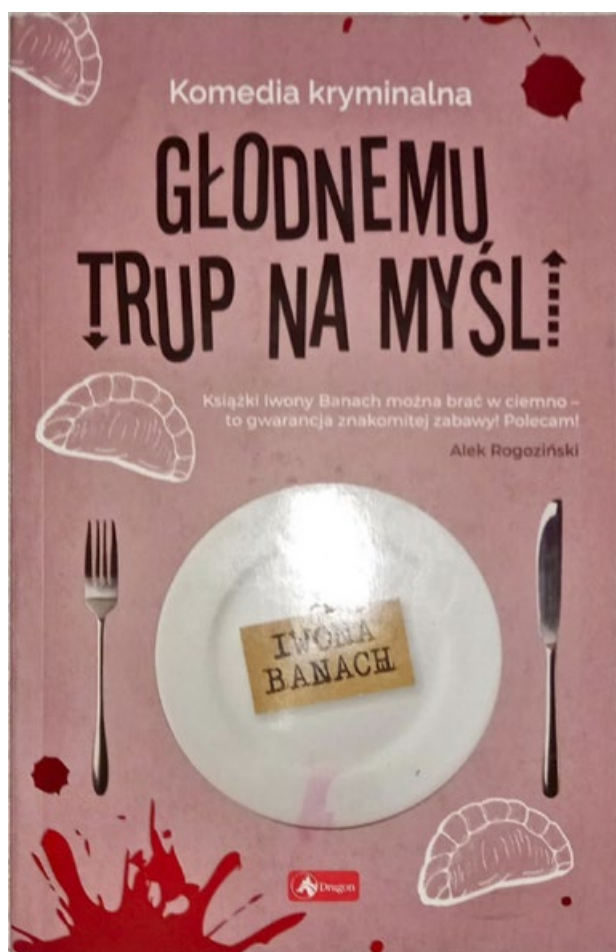
Poszukującym lekkiej i zabawnej lektury na weekend polecam komedie kryminalne Iwony Banach, tłumaczki, autorki kilkunastu powieści nagradzanych w konkursach literackich, autorki bloga zastroniec.pl. W naszej bibliotece, poza książką *Głodnemu trup na myśli*, znajduje się również pozycja *Niedaleko pada trup od denata*. Już sam tytuł sugeruje z jakim gatunkiem mamy do czynienia i rzeczywiście nie rozczarujemy się. Są to komedie kryminalne, dowcipne, wartkie i gwarantujące rozrywkę miłośnikom tego gatunku.

„Magda raz tylko zwierzyła się matce, ale Amelia nic nie odpowiedziała, gdyż zakrztusiła się jajkiem na twardo i trzeba było ją reanimować.

- Dziecko – jęknęła, kiedy przysła już do siebie – krwawe zwłoki? Przecież to nie jest normalne! Pawełku! I co my teraz zrobimy?! – Rozszlochana się wzbudzając w Magdzie nieopisaną wściekłość.

Nic nie zrobicie! Nic! To moje zwłoki i wara im od was! – krzyknęła i wyszła z kuchni, po czym zawróciła. – Wam od nich! W ogóle wara wszystkim od wszystkiego!

Jolanta Sychowska Kavedžija

Twórczość Marzeny Kossowskiej-Perić

Pierwszy raz z poezją Marzeny Kossowskiej-Perić zetknęłam się jeszcze w 1995 r., kiedy to moja koleżanka z Wałbrzycha dała mi tomik poezji Marzeny *Mój głos z byłej Jugosławii w 1995 r.* Ponownie doszło do naszego nieoczekiwanego spotkania dopiero w 2019 r., kiedy pojechałam turystycznie do Czarnogóry. Okazało się, że naszym przewodnikiem był mąż poetki! Dodatkowo ciekawe było to, że ja też przyjechałam do ówczesnej Jugosławii z Wałbrzycha (gdzie mieszkałam do średniej szkoły do 1980 r.) Dostałam wtedy od męża zbiór poezji *Okno mojego serca* i dowiedziałam się, że Marzena jest nie tylko poetką, ale i rzeźbiarką. Niestety wtedy nie udało nam się spotkać, jednak widziałam w Starym Barze kilka jej prac i bardzo mi się spodobały.

Autorka zbioru *Okno mojego serca* urodziła się w 1960 r. w Wałbrzychu, dzieciństwo i młodość spędziła w Szczawnie Zdroju. W roku 1978 ukończyła I Liceum Ogólnokształcące w Wałbrzychu, a w 1981 r. Wyższą Fizjoterapeutyczną Szkołę we Wrocławiu. Wyszła za mąż w Czarnogórze i do dziś mieszka w Barze. Ma dwóch synów. Wydała w Polsce dwa tomiki wierszy *Mój głos z byłej Jugosławii w 1995 r.* oraz *Tęsknoty* (1997). W trzecim zbiorze *Okno mojego serca* (2017) ukazały się jej najlepsze, wybrane wiersze. W tym zbiorze znajduje się też 48 wierszy przetłumaczonych na język czarnogórski. Od kilkunastu lat autorka pasjonuje się rzeźbą w drewnie oliwnym, do czego zainspirowała ją praca przy drzewach oliwy na gospodarstwie rodzinnym. Wykonuje rzeźby oraz pamiątki, których motywami są najczęściej kobiety. Wykonała też kilka rzeźb znanych osób ze świata nauki i polityki. Swoją pracownię ma w domu w Starym Barze, a jej rzeźby można zobaczyć w galerii Onyx i w Towarzystwie Oliwkowym. Miała samodzielne wernisaże zorganizowane przez ambasadę RP w Podgoricy. Fotografie jej rzeźb znalazły się w tomie *Okno mojego serca*.

Małgorzata Skibińska-Muić

Poetka i rzeźbiarka sama o sobie

Wiersze pisałam w latach dziewięćdziesiątych, kiedy na terenach byłej Jugosławii trwała wojna. Bardzo przeżywałam wszystko to, co się wokół mnie działo. Pierwsze wiersze dotyczyły wojny, a potem zaczęłam pisać na różne tematy, zgodnie z tym co w danym momencie czułam i gdy coś przeżywałam. Długo po wojnie, kiedy natchnienie wygasło, przestałam pisać i zaczęłam rzeźbić w drzewie oliwnym. Bardzo pokochałam tę pracę, która wiąże się z dotykaniem kawałków drzew, które miały setki lat. Jestem samoukiem i mimo iż moje rzeźby nie są doskonałe pod względem artystycznym, to na pewno przekazałam im dużo miłych pozytywnych emocji i miłości. Tworząc zawsze słuchałam głosu swojego serca i robiłam to czego ono w danym momencie pragnęło. Teraz po moich pasjach pozostała książka, która łączy mnie z moją ojczyzną, dzięki moim rodakom, którzy zabierają ją ze sobą do Polski.

Marzena Kossowska-Peričić

Fot. z archiwum artystki.

O našoj majci, Vinki

Bez obzira na formu i svrhu ovog teksta, ne mogu o svojoj majci pisati kao o trećoj osobi već isključivo kao o svojoj majci, stoga ću to tako i pisati jer je samo tako autentično. Kada sada pokušavam sažeti majčin život u bilješkama jedne stranice, osjećam se tužno zbog činjenice da je život svih nas, pa i nje, niz trenutaka koji su bili dojmljivi, emotivni, poučni, tužni, euforični, bitni ili nebitni, a koji nigdje neće ostati zabilježeni i koji će nestati, kao da nas nikada i nije bilo, u trenu kada nestane i zadnje sjećanje nas koji smo živi i koji ih se možemo prisjećati. Dok se osjećam kriva jer ne znam biografski bitne činjenice i datume koji su obilježili njezin život, ujedno se tješim time da sam zaboravila i one iz svoga života. Također, nemam niti želju pregledavati obiteljsku arhivu kako bih sve te meni nebitne datume navela, jer su samo brojevi i nazivi. Znam tko je bila moja majka, a bila je puno i bila je kompleksna i bilo ih je više. Pod time mislim na sve njene obiteljske uloge kojima smo svjedočili u životu s njom i koje su se gradile te mijenjale protokom života, i kojima je utjecala i na nas. I mogla bih još puno pisati a opet ne bi stalo, jer je u redu da nečiji život ne stane na list papira. Kažu da je čovjek ono kako ga vide ljudi koji ga poznaju a ne ono što on o sebi misli, i vjerujem da je to dobrim dijelom istina. Mi vjerujemo da dobrim dijelom znamo kako su našu majku doživljavali prijatelji i poslovni suradnici, ali sigurno ne u potpunosti. Njezine upečatljive osobine, kako smo ih vidjeli mi, njena djeca, sada mi se jasno vraćaju u sjećanje i zato sam zahvalna na ovoj prilici da ih oživim.

Naša je majka bila borac

Rođena je u ratnoj Varšavi 2. siječnja 1940. Majka joj je bila Poljakinja Maria Wiechowska a otac Hrvat Tonko Zanki. Nakon teškog preživljavanja tijekom rata, slomom Varšavskog ustanka obitelj je razdvojena, Maria je s dvije kćeri odvedena u jedan, a Tonko u drugi nacistički koncentracijski logor. Prilikom raspuštanja logora Maria je s kćerima čudom izbjegla strijeljanje, a Tonko je pobjegao iz logora. Preživjela je i nikada o logoru nije puno govorila, a niti naš djed Tonko; bake se ne sjećamo, rano je umrla, nakon što je rodila još dva majčina brata. Iako je bila dijete, majku je logor obilježio za cijeli život, a posredno i nas. Majčine su rane osjećala i njena djeca. Logor ju je učio grčevitoj borbi za preživljavanje, a kada se nije moglo učiniti ništa, onda ju je učio potisnuti stvarnost da bi se preživjelo. Lekcije koje smo mi kao djeca dobili jesu da treba imati veliko srce i pomagati ljudima (naša je obitelj skrivala Židove u okupiranoj Varšavi i riskirala živote kako bi se u logor prokrijumčarili lijekovi da se nekome spasi život), kao i to da se treba uvijek boriti i nadati (kao što je naša obitelj izbjegla strijeljanje u zadnji čas zbog nedostatka municije i napada savezničkih aviona).

Naša je majka imala veliko srce

Osjećala je tuđu bol, bila je suosjećajna, velikodušna i darežljiva. Voljela je poklanjati, kupovala je dobro i vrijedno, nije znala uštedjeti. Ljudima je vjerovala i nije učila na lošim iskustvima, kvarnima i ljudima s lažnim nevoljama je bila laka meta. Nije oklijevala, osjećala se osobno odgovornom da pomogne u nevolji. U našoj kući su se kuhali lonci hrane za pse lutilice, hranile su se dvorišne mačke koje su imale imena, golubovi na balkonu, a svoje je kućne ljubimce voljela kao članove obitelji. O obiteljskoj tradiciji ljubavi prema

kućnim ljubimcima dovoljno govori činjenica da je prvi obiteljski pas moje majke bio štene logorskih pasa čuvara – doberman As. Nisu krivi psi, već ljudi, bio je moto obitelji. Naš je balkon uvijek cvjetao a susjedi skupljali savjete o uzgoju biljaka. To nas nasljeđe nije moglo mimoći. Nije se puno družila, držala se obitelji. Bila je dobra majka i izvrsna kuharica. Bila je kompleksna i temperamentna, s njom se nije bilo dobro svađati jer se nije moglo dobiti, sa mnom se bolje svađala a s bratom bolje mirila u istom danu. Bila je krajnje privržena i u vječnoj i burnoj ljubavi s mužem. Kod nas je bilo glasno, imali smo dva roditelja snažnih osobnosti, no njena je često bila zadnja i završavala s cvijećem u vazi. Prerana smrt supruge ju je temeljito promijenila i od toga se nikada nije oporavila.

Naša je majka bila Poljakinja

Nikada nije postala više Hrvaticom nego Poljakinjom, imala je jasan i jak osjećaj pripadnosti poljskoj naciji iako je šezdeset godina živjela u Hrvatskoj. Bila je ponosna na kulturu i povijest Poljske, pratila događanja u Poljskoj i navijala za nacionalne timove. Nije voljela utakmice između Hrvatske i Poljske. Kao što priliči glasu koji bije Poljakinje, bila je i lijepa žena, i baš mi nije htjela proslijediti te gene. U njoj smo uvijek prepoznavali Poljakinju i učili voljeti Poljsku.

Naša je majka voljela svoj posao

Bila je profesionalno vrlo predana svojem poslu sudskog tumača za poljski jezik, voljela je raditi i puno je radila, pedantno i studiozno je pristupala svakom poslu. Mnoštvo rječnika i stručnih knjiga na poljskom je ostalo iza njene bogate prevodilačke karijere od preko 50 godina. Sada nikome ne trebaju. Njezin stol je uvijek bio pun zabilježbi i telefonskih brojeva. U mlađim danima je radila i kao turistički vodič poljskim grupama turista u Zagrebu i duž jadranske obale. Posjedovala je zavidno znanje o kulturnim i povijesnim znamenitostima Hrvatske. Radila je s državnim institucijama, sudovima, ministarstvima, strankama, rado su je angažirali. Stranke su je voljele jer nije samo prevodila, družila se s ljudima, suosjećala, davala savjete, dijelila ručak, kuhala čaj. Pri policijskim saslušanjima Poljaka savjetovala im je kako da se brane. Uostalom, nedostajala su joj samo dva nikada položena ispita do diplome pravnog fakulteta. Nije tada puno razmišljala o tome da su neki od njih bili šverceri ili kradljivci, bili su Poljaci, stoga im je morala pomoći kako god je mogla. Nekima je posuđivala novac koji nikad nisu imali namjeru vratiti. Bila je potpora, vodič i utjeha i mnogim poljskim građanima koje je u Hrvatskoj zadesila prometna ili druga obiteljska nesreća, i noćima s njima bdjela u bolnici ili policijskoj stanici. Nikada nije planirala mirovinu niti je razmišljala da će ikada prestati raditi, to su bile neugodne misli koje je naučila potisnuti. Enigma koju mi je i danas nemoguće shvatiti. Tek nakon našeg dugogodišnjeg nagovaranja, sa svojih 80 godina, bila si je spremna priznati, ne da posao više ne može obavljati, već da za njega više nema snage. To je bila kompromisna misao koju je prihvatila, tada već bolesna.

Naša je majka bila još puno toga

Majka je umrla 18. siječnja 2022. godine, u 82. godini života i ostavila u nama veliku tugu, mjesto u našim životima koje je sada prazno i ne može se popuniti. U noći kad je umrla, došla mi je u san i rekla da ima za mene poruku. U tom snu mi je predala starinski reket u čijoj dršci je postojala mala komora s vratašcima. Otvorila sam vratašca i našla popis telefonskih brojeva svih naših članova obitelji. Da, javili smo im. Brat je tog dana zabio auto u rasvjetni stup i ne znamo kako smo taj dan uopće živi prebrodili. Nedavno sam joj bila u posjeti, iako ne znam što to znači. Ujutro sam se probudila i znala sam da sam joj bila u posjeti i to je sve. Ako je to bio san, jer što bi drugo bilo, onda ne znam zašto se ne sjećam što smo pričale, da li je bila sretna, da li je ona mene zvala u posjet ili ja nju, niti znam da li smo se tom prilikom svađale ili složile. Moji su snovi uvijek sadržajni, zašto je ovaj bio tajnovit. Da li tajne nečijeg života ikada prestaju? Mama, uvijek si s nama.

Sanja Stipić i Alen Vehabović

Polskie Towarzystwo Kulturalne „Mikołaj Kopernik” w Zagrzebiu;
Poljska kulturna udruga „Mikolaj Kopernik” u Zagrebu
10000 Zagreb, Savska 34/36, Hrvatska

Tel: 00385 1/ 49 21 919

e-mail: kopernik@kopernik.hr; rustalka@wp.pl

www.kopernik.hr

<https://www.facebook.com/ptkkopernik>

Uredništvo/Redakcija:

Urednica/Redaktor: Małgorzata Vražić

Članovi uredništva/Członkowie redakcji: Marek-Mladen Stanojević, Janina Wojtyna-Welle, Ewa Zrno, Magdalena Najbar-Agičić, Damir Agičić, Arek Niziński

Počasni član: Branko Šegota

Distribucija: Poljska kulturna udruga „Mikolaj Kopernik” u Zagrebu

Naklada: 150 primjeraka

Tisak: Banian ITC, Zagreb

Grafička oprema: Ibis grafika, Zagreb

Bilten se izdaje uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine RH te Udruženja Wspólnota Polska iz Ureda predsjednika Vlade RP.

Biuletyn jest wydawany przy finansowym poparciu Rady do spraw Mniejszości Narodowych Republiki Chorwackiej oraz Stowarzyszenia Wspólnota Polska ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

U broju su korišteni materijali koje su poslali članovi PKU „Mikolaj Kopernik”. Korištene fotografije i grafike su javno vlasništvo ili pripadaju PKU „Mikolaj Kopernik”, čine privatnu zbirku i ne podliježu autorskoj zaštiti. Slike koje se odnose na pojedine događaje korištene su u skladu s dogovorom s vlasnicima slika u skladu s autorskim pravom.

Informacija o zadaniu publicznym:

Informujemy, że PTK M. Kopernik otrzymała dofinansowanie ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023”.

Nazwa zadania publicznego: Świat opisany po polsku – wsparcie mediów polonijnych w Europie Środkowej, Środkowo-Wschodniej, Azji i krajach byłego ZSRS.

Kwota dotacji: 9000,00 PLN Całkowita wartość zadania publicznego: 305 264,00 zł

Zadanie publiczne „Świat opisany po polsku – wsparcie mediów polonijnych w Europie Środkowej, Środkowo-Wschodniej, Azji i krajach byłego ZSRS” polega na dofinansowaniu kosztów związanych z wydaniem mediów polonijnych: tytułów drukowanych oraz internetowych.

W obiektywie

Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego! Palmy wielkanocne przynoszą pomyślność i szczęście i, jak widać, moc jest z nami.

W następnym numerze:

- **Wielkanoc**
- **Noc książki. Portret dyktatora**
- **Wystawa *Polacy w Chorwacji***
- **Wybory Przedstawiciela Mniejszości Polskiej Miasta Zagrzebia**
- **Wystawa prac z warsztatów solarograficznych**
- **Promocja książki *Fleksja podczas kwarantanny***
- **Wystawa fotograficzna *Moj pogled* Arka Nizińskiego**